

LIJST VAN VRAGEN

De vaste commissie voor Financiën, heeft over de nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2013 (Kamerstuknummer 28 165, nr. 165) de navolgende vragen ter beantwoording aan de Minister van Financiën voorgelegd.

De voorzitter van de commissie,
Van Nieuwenhuizen-Wijbenga

De griffier van de commissie,
Berck

- Nr Vraag
- 1 Kunt u per staatsdeelneming een overzicht geven voor de laatste vijf jaar van het balans totaal, het eigen vermogen, het resultaat en het dividend?
 - 2 Kunt u een overzicht geven van alle buitenlandse activiteiten van staatsdeelnemingen en de omvang van deze activiteiten?
 - 3 Kunt u een overzicht geven van alle branchevreemde activiteiten van staatsdeelnemingen en de omvang hiervan?
 - 4 Klopt het dat er een ogenschijnlijke tegenstelling is tussen enerzijds duidelijkheid over het structurele karakter van het staatsaandeelhouderschap en anderzijds periodiek bezien of de wijze van borgen nog de juiste is? Kan een dergelijke periodieke heroverweging tot een steeds terugkerende onduidelijkheid leiden?
 - 5 De onderhavige nota heet Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid. In hoeverre straalt deze nota ook af op het deelnemingenbeleid van de lokale overheden?
 - 6 «Daarbij dient de overheid uiteindelijk een gezamenlijk belang: een zo efficiënt mogelijke borging van de betrokken publieke belangen.» geldt dit uitgangspunt ook voor lokale overheden?
 - 7 Kan het publieke belang liggen in het feit dat een bedrijf een belangrijke bijdrage levert aan de Nederlandse economie?
 - 8 In de nota wordt terecht geconstateerd dat wet- en regelgeving de eerst aangewezen instrumenten zijn om publieke belangen te borgen. Kan de Minister aangeven bij welke staatsdeelnemingen de publieke belangen niet gewaarborgd kunnen worden door wet- en regelgeving en waarom dat niet kan?
 - 9 In de nota wordt gesteld dat «In het geval van een staatsdeelneming er sprake is van een publiek belang waarvan de staat heeft besloten dat het voor de borging ervan gewenst is om risicodragend te investeren in de bewuste onderneming.» Kan deze stelling nader worden toegelicht? Is hier geen sprake van een doelredenering?
 - 10 In de nota wordt gesteld dat de overheid als aandeelhouder een rol heeft voor «het behoud van maatschappelijk vermogen». Moet de rol van de overheid niet zijn om de welvaart van de gehele economie te optimaliseren, in plaats van die van individuele ondernemingen? Hoe wordt «maatschappelijk vermogen» in dit kader gedefinieerd?
 - 11 Wet- en regelgeving zijn de eerst aangewezen instrumenten om de publieke belangen te borgen? Geldt ook dat eerst publiekrechtelijke instrumenten worden ingezet en als die niet toereikend zijn dat dan pas privaatrechtelijke instrumenten kunnen worden ingezet?
 - 12 Klopt het dat de Oostenrijkse Algemene Rekenkamer (Rechnungshof) bevoegd is tot het uitvoeren van onderzoek bij staatsdeelnemingen indien de staat een overwegende invloed heeft (vanaf 30%), terwijl de Nederlandse Algemene Rekenkamer alleen bij een belang van 95%-100% een volledig mandaat heeft? Wilt u de bevoegdheden van de Nederlandse Algemene Rekenkamer bij staatsdeelnemingen verruimen naar Oostenrijks model? Welke aanpassingen zijn hiervoor nodig?
 - 13 Voor de context: is er ook een overzicht hoeveel deelnemingen er zijn van provinciale en lokale overheden (dus waar een gemeente aandeelhouder is, zoals de gemeente Amsterdam in Schiphol)?
 - 14 Kan in dat verband ook een overzicht gegeven worden van hoe de ontwikkeling daarin verloopt tussen 2000 en nu?

- Nr Vraag
- 15 De NV Westerscheldetunnel is opgericht door de Staat. In deze NV participeerden Staat en provincie. In de wet gemeenschappelijke regelingen is er geen structuur voor samenwerking tussen Rijk en lokale overheid. Indien deze er wel was zou de Minister de Westerscheldetunnel dan nog in een NV stoppen, of zou de Minister opteren voor een structuur uit de Wet gemeenschappelijke regelingen? Zou het geen idee zijn om de Wet gemeenschappelijke regelingen aan te passen om een structuur tussen rijk en lokale overheden te faciliteren?
- 16 Bij de Westerscheldetunnel is voor een privaatrechtelijke constructie gekozen, de NV Westerscheldetunnel. Bij de (Dordtse) Kiltunnel is voor een publiekrechtelijke constructie gekozen, een wegschap. Hier wordt dezelfde infrastructuur op twee verschillende wijzen vormgegeven, het betreft hier tunnels waar tol voor wordt geheven. Heeft de Minister voor een van deze vormen voorkeur? Graag een toelichting en motivering.
- 17 Kan in het kort worden aangegeven wat de ontwikkeling van de verkochte staatsdeelnemingen is? Hebben ze voldaan aan de doelstellingen om ze te verkopen of om ze af te wikkelen?
- 18 Bij meer dan de helft van de staatsdeelnemingen is de Nederlandse Staat meerderheidsaandeelhouder of enig aandeelhouder, en heeft dus in de AVA een doorslaggevende stem. Wat is het nut en noodzaak van het aandeelhouderschap bij die staatsdeelnemingen waar de Nederlandse Staat een minderheidsaandeelhouder is? Graag beantwoording per staatsdeelneming met een minderheidsbelang.
- 19 Waarom wordt er een onderscheid gemaakt tussen staatsdeelnemingen en beleidsdeelnemingen? Waarom zijn niet alle deelnemingen met het aandeelhouderschap ondergebracht bij Financiën, want het kabinet kiest toch voor het centrale model? Hoe is de scheiding van de rol van aandeelhouder en de rol van beleidsmaker geregeld bij de beleidsdeelnemingen?
- 20 Het NLFI is toch geen beleidsdeelneming? Wat voor soort deelneming is NLFI? Een beheersdeelneming?
- 21 Het Havenbedrijf Rotterdam is thans ondergebracht in een NV. In deze NV participeren de gemeente Rotterdam en het rijk. Zou een structuur in het kader van de Wet gemeenschappelijke regelingen niet te prefereren zijn geweest?
- 22 Uit het citaat op blz. 14 van het jaarverslag van de NS over 2012 «NS behoort qua punctualiteit bij de beste vervoerders van Europa, indien rekening wordt gehouden met de drukte van het Nederlandse spoor», blijkt overduidelijk dat een overheidsmonopolie er louter op uit is om zijn eigen falen te maskeren. Stemt de Minister in zijn rol als aandeelhouder in met het citaat uit het jaarverslag van de NS?
- 23 De NFLI is een stichting administratiekantoor dat de aandeelhoudersrol vervult bij de financiële instellingen. Op deze wijze tracht men een scheiding te maken tussen de verschillende rollen van de Minister. Zou een dergelijke structuur niet wenselijk zijn voor alle deelnemingen?
- 24 Kan worden aangegeven waarom men in het ene geval kiest voor 100% aandeelhouderschap en in een ander geval voor een afwijkend getal 50% of zelfs maar 1,25%? Welke beleidsdoelstellingen liggen daarachter (in hoofdlijnen, niet per deelneming)?
- 25 Waarom is er bij de Staatsloterij en de Casinokansspelen gekozen voor een stichting als vorm van deelneming en niet voor een NV?
- 26 Dient voor de behartiging van publieke belangen niet eerst gekozen te worden voor een oplossing in het publieke domein, en pas voor een oplossing in het private domein als het niet anders kan?

- Nr Vraag
- 27 Als publieke belangen niet goed contracteerbaar zijn, kan een grotere betrokkenheid bij de totstandkoming van een product of dienst gewenst zijn. Kan de Minister aangeven of hij de publieke belangen van NS goed contracteerbaar vindt, gelet op de ervaringen elders in het land als het gaat om spoorlijnen? Zo nee, waarom niet?
- 28 Ten aanzien van Schiphol wordt gesteld dat het behouden van de mainportfunctie moeilijk in contracten of wetgeving is te definiëren. In het verleden is de privatisering van Schiphol wel degelijk aan de orde geweest, die toen alleen is tegen gehouden door medeaandeelhouder de gemeente Amsterdam. Waarom wordt daar nu anders over gedacht?
- 29 Als het gaat om niet contracteerbare publieke belangen, is het dan altijd noodzakelijk dat de Nederlandse Staat 100% aandeelhouder is?
- 30 Welke andere nadelen van sturing door (slechts) wet- en regelgeving zijn er nog meer te noemen, dan slechts het statische karakter en het niet goed kunnen omschrijven van bepaalde publieke belangen in wetgeving? Is een ander nadeel niet dat wetgeving traag is, en een gemiddeld wetgevingstraject ca. 18 maanden duurt? Klopt het dat de invloed van wetgeving stopt aan de grens? Is een ander nadeel van wetgeving niet dat wetgeving een generiek karakter heeft, en met wetgeving dus niet goed kan worden ingespeeld op regionale verschillen? Klopt het ook dat private partijen zich niet altijd houden aan de wet, zelfs niet in de aanwezigheid van toezicht en sancties? Klopt het ook dat aan sturing door wetgeving van private partijen grenzen zitten, omdat privaat eigendom beschermd wordt door internationale verdragen, private partijen zich kunnen verzetten tegen bv. het opleggen van een extra publieke taak door te gaan procederen, door AWB-bezwaar in te roepen, door lobby acties en PR-acties, en dat met wetgeving wel bepaalde minimumvoorwaarden kunnen worden gesteld, maar als gevolg daarvan de inspanningen daarvoor naar dat minimum zullen tenderen?
- 31 Een staatsdeelneming kan een taak voor een overheid verrichten. Meestal loopt de te betalen vergoeding dan ook via de deelneming in de vorm van een prijs. Toch zijn er omstandigheden dat het de voorkeur heeft om de vergoeding te laten lopen via de aandeelhouder en dus via de publiekrechtelijke weg. Vaak is dat laatste niet mogelijk. Hoe staat de Minister hierin?
- 32 De staat draagt bij een staatsdeelneming geen rechtstreeks verantwoordelijkheid meer voor de uitvoering van de taken. Hoe moet dit gezien worden in de grote lijn die de Minister heeft gecommuniceerd dat hij meer grip wil op de uitvoering van de staatsdeelnemingen?
- 33 Staatsdeelnemingen kunnen beter worden geprikkeld om voortdurend te streven naar efficiëntie. Hoe ziet de Minister dit? Waarom is dit het geval?
- 34 Waarom kunnen staatsdeelnemingen beter geprikkeld worden om voortdurend te streven naar efficiëntie dan agentschappen en ZBO's? Welke redenen zijn daarvoor?
- 35 Als er sprake is van een structurele behoefte aan een exploitatiebijdrage, omdat de taak anders niet kostendekkend kan worden vervuld, heeft een publiekrechtelijke oplossing (agent, zelf doen, zbo) dan de voorkeur boven een privaatrechtelijke oplossing (NV)?
- 36 Kunt u een overzicht geven van alle kapitaalinjecties die de afgelopen vijf jaar aan staatsdeelnemingen zijn gegeven?
- 37 Welke staatsdeelnemingen worden niet volledig gefinancierd door prijzen voor producten of diensten?

- Nr Vraag
- 38 Welke staatsdeelnemingen hebben in de afgelopen vijf jaar een overheidsbijdrage gekregen? Welke staatsdeelnemingen krijgen structureel een overheidsbijdrage?
- 39 Waarom kan een staatsdeelneming beter geprikkeld worden om voortdurend te streven naar efficiëntie dan een agentschap?
- 40 Staatsdeelnemingen kunnen zich zelfstandig financieren. Hoe moet dit gezien worden tot de kapitaalinjectie en -behoefte van Tennet? Wat is de kapitaalbehoefte van Gasunie en Tennet de komende jaren en hoe gaat daarin voorzien worden? En als ze zichzelf niet zelfstandig financieren, wat zegt dat dan over de status van staatsdeelneming?
- 41 Is er echt sprake van minder begrotingsschokken? Bij een debacle zoals bij Gasunie kan er toch een flink effect zijn op de dividendstroom?
- 42 Misbruik met betrekking tot de prijszetting (in de privaatrechtelijke sfeer) wordt geborgd door de Autoriteit Consument en Markt, bij monopolies. In de publiekrechtelijke sfeer verloopt die prijszetting via de retributies en bestemmingsheffingen (bij beide is er geen winstdoel). Daar ligt de controle bij de volksvertegenwoordiging en de wettelijke restricties. Is de laatste variant niet te prefereren boven de eerste?
- 43 Zijn er situaties denkbaar waarin een staatsdeelneming concurrentiebevorderend werkt in plaats van concurrentieverstoerend? Zo ja, heeft de Europese Commissie daar ook toezicht op?
- 44 Het «kanaliseren van aanbod» wordt in de nota omschreven als publiek belang. Hierbij wordt Holland Casino als voorbeeld genoemd. Het voornemen is echter om Holland Casino te privatiseren. Hoe wordt in dit kader aangekeken tegen het publieke belang «kanaliseren van aanbod»? Waarom is het «kanaliseren van aanbod» opgenomen in deze nota? Dienen andere definities van publiek belang eveneens herijkt te worden?
- 45 Sommige staatsdeelnemingen zijn opgericht om bepaalde diensten te leveren voor de Nederlandse overheid of specifiek overheidsbeleid uit te voeren, omdat die anders niet tot stand komen, terwijl deze als noodzakelijk worden beschouwd. Als voorbeelden worden BNG en de FMO genoemd. Kennen andere EU-landen ook dergelijke staatsdeelnemingen zoals BNG en FMO? Zo ja, is er wel eens gesproken om deze functies meer Europees (met meerdere EU-landen samen) te beleggen? Zo nee, hoe regelen die dan financiering voor lokale overheden en bedrijvigheid van ontwikkelingslanden?
- 46 Voor BNG en NWB geldt volgens de nota dat vanwege de aard van hun activiteiten en de doelgroep waar ze op zijn gericht meerdere aanbieders niet voor de hand liggen. Waarom kunnen commerciële banken deze rol niet vervullen? Waarom liggen meerdere aanbieders niet voor de hand? Overheden werken toch ook samen met andere (commerciële) banken?
- 47 Wat moet volgens de Minister onder de vitale infrastructuur worden geschaard?

- Nr Vraag
- 48 Welke definitie wordt gehanteerd voor «grote strategische belangen voor de Nederlandse economie»? Wanneer is een belang «groot» en wanneer is deze «strategisch»? Indien er geen definitie is, wordt het belang ingezien van een definitie, ter voorkoming dat eenieder een eigen invulling kan geven aan deze definitie? Hoe wordt internationaal omgegaan met dergelijke definities? Zijn er gevallen bekend waarin deze definitie wordt gebruikt voor protectionistische doeleinden of ter voorkoming van privatiseringen en ter bescherming van gevestigde belangen? Welke lessen kunnen hieruit geleerd worden voor het komen tot een definitie in Nederland?
- 49 Hoe wordt «permanent» gedefinieerd? Is het voornemen om eeuwigdurende hekken te plaatsen om staatsdeelnemingen? Wordt met het classificeren van «permanente staatsdeelnemingen» niet over een graf heen geregeerd? Welke mogelijkheden blijven er voor een opvolgend kabinet om tot een alternatieve afweging te komen? Is in dit kader niet een andere definitie mogelijk die meer recht doet aan het democratische proces in het parlement?
- 50 Hier worden steeds meer redenen genoemd voor staatsdeelnemingen, namelijk strategisch belang, complexiteit van belangen en onzekerheid over de (nabije) toekomst. Zijn dit voor het kabinet redenen om een staatsdeelneming te hebben of is dat het publiek belang, marktfalen en niet contracteerbaar zijn?
- 51 De NS lijkt een vreemde eend in de bijt bij Gasunie, Tennet, Havenbedrijf Rotterdam en Schiphol. Waarom staat deze in het rijtje?
- 52 Voor Gasunie en Tennet zal het kabinet niet op zoek gaan naar private, financiële partijen om risicodragend te investeren in de Nederlandse activiteiten van deze deelnemingen. Hoe moet dan in de kapitaalbehoefte van deze ondernemingen worden voorzien? Hoe groot is de kapitaalbehoefte van beide bedrijven in de komende jaren? En in hoeverre moet de Nederlandse Staat die dan voldoen? In hoeverre kan onderscheid worden gemaakt tussen de Nederlandse activiteiten en de buitenlandse activiteiten van deze bedrijven? Hoe kunnen de buitenlandse activiteiten het Nederlandse moederbedrijf raken dan wel beïnvloeden?
- 53 Wel zal voor Gasunie en Tennet worden onderzocht of de mogelijkheid moet worden geopend om via kruislingse participatie strategische samenwerking aan te gaan met andere op grond van Europese regels gecertificeerde netwerkbeheerders. In hoeverre betekent dit dat de Nederlandse Staat niet meer 100% van de aandelen heeft? Wil het kabinet hier kijken naar een minderheidsaandeel of juist niet? Wat zijn gecertificeerde netwerkbeheerders in het buitenland? Zijn dit alleen staatsbedrijven of ook commerciële bedrijven?
- 54 Waarom vindt het kabinet het prima dat Gasunie en Tennet, maar ook Schiphol commercieel investeren in vergelijkbare activiteiten in het buitenland en dus daar als commercieel bedrijf opereren, terwijl het kabinet vindt dat dit in Nederland niet kan? Waarom is het in het buitenland wel mogelijk dat netwerken commercieel zijn, en in Nederland niet? Waarom is dit niet via wet- en regelgeving te borgen?
- 55 Voor een staatsdeelneming omwille strategische belangen geldt enigszins hetzelfde als in bovenstaande vraag, hebben andere EU landen ook om die redenen staatsdeelnemingen (graag inzoomen op Gasunie, Tennet, Havenbedrijf Rotterdam, Schiphol en NS)? Zo nee, hoe hebben landen deze strategisch belangen geborgd (graag informatie over omringende landen en Scandinavië)?

- Nr Vraag
- 56 Hoe wilt u voorzien in de kapitaalbehoefte van Tennet en Gasunie voor Nederlandse investeringen, nu hiervoor geen private partijen worden gezocht?
- 57 Betekent de zin dat «het kabinet niet op zoek zal gaan naar private financiële partijen», dat het uitgesloten is dat private partijen risicodragend kunnen investeren in Nederlandse activiteiten van Tennet en Gasunie?
- 58 Kunt u toelichten waarom het cruciaal is voor de Nederlandse economie dat de vervoersfunctie van NS door een staatsdeelneming wordt uitgevoerd? Kunt u hierbij toelichten waarom de vervoersfunctie van NS afwijkt van de regionale vervoersfunctie van private partijen als Arriva en Veolia?
- 59 Kunt u een overzicht geven van de door NS beheerde infrastructuur?
- 60 Kunt u toelichten waarom het wenselijk is dat NS infrastructuur beheert waar concurrerende vervoerders gebruik van moeten maken, zoals stations?
- 61 Kan de Minister het publieke en strategische belang van de individuele permanente staatsdeelnemingen aangeven? Wanneer is iets een natuurlijk en of wettelijk monopolie?
- 62 In een aantal gevallen heeft de Nederlandse Staat maar een zeer beperkt aandeelhouderschap (minder dan 50 procent), wat is nut en noodzaak van een staatsdeelneming of beleidsdeelneming met zulke beperkte zeggenschap?
- 63 Op blz. 30 wordt het criterium schaalvoordelen genoemd als reden voor een staatsdeelneming. In hoeverre is dit een criterium voor een staatsdeelneming? En waar ligt dan de grens, want hieraan veel meer bedrijfsmatige activiteiten?
- 64 Waarom worden staatsdeelnemingen waarbij geen sprake is van «twee vinkjes» (dus waarbij het criterium van marktordening geen overweging is om een deelneming in de portefeuille te houden) toch aangemerkt als «permanente staatsdeelneming»?
- 65 Kan voor elke staatsdeelneming met de classificatie van «permanente staatsdeelneming» aangegeven worden wat het «strategische belang is voor de Nederlandse economie»? Hierbij wordt verzocht om dit belang niet kwalitatief te beschrijven, maar om een kwantitatieve analyse te maken zodat een objectieve keuze gemaakt kan worden.
- 66 Kan voor elke staatsdeelneming met de classificatie van «permanente staatsdeelneming» een analyse worden gegeven of in het buitenland vergelijkbare bedrijven zijn die geen staatsdeelneming zijn?
- 67 Wat is het «strategische belang is voor de Nederlandse economie» van de FMO? Waarom zou ontwikkelingssamenwerking tot een permanente staatsactiviteit moeten worden benoemd? Is er wereldwijd geen enkele onderneming die dergelijke activiteiten kan ontplooiën? Graag een nadere analyse op dit punt.
- 68 De NS wordt geclassificeerd als permanente staatsdeelneming. Geldt dit voor de huidige vorm van de NS, of zijn er taken denkbaar die de NS momenteel uitvoert, die op zichzelf gezien geen permanente staatsdeelnemingen vereisen?
- 69 De NS wordt geclassificeerd als permanente staatsdeelneming. Graag een uitgebreide analyse hoe deze keuze zich verhoudt tot de recente onderzoeken van de Autoriteit Consument en Markt ten aanzien van het huidige ordeningsmodel op en rond het spoor.
- 70 De NS wordt geclassificeerd als permanente staatsdeelneming. Graag een uitgebreide analyse hoe deze keuze zich verhoudt tot het oordeel en toekomstbeeld van Europese Commissie ten aanzien van het ordeningsmodel op en rond het spoor.

- Nr Vraag
- 71 In principe is er ten aanzien van NS concurrentie op de markt mogelijk. Er zijn ook andere vervoerders actief, die in private handen zijn. Er zijn echter grote economische belangen gemoeid en NS bedient het hoofdrailnet. In hoeverre zou NS als ze het hoofdrailnet niet meer bedient geen staatsdeelneming meer hoeven zijn? Ook hier wordt een nieuw criterium toegevoegd, namelijk grote economische belangen; in hoeverre is dit een criterium voor een staatsdeelneming? En waar ligt dan de grens?
- 72 De deelname van de staat in Havenbedrijf Rotterdam is puur ingegeven door financiering van de tweede Maasvlakte. En er is dus geen ander belang dan dat. Waarom is dat dan nu opeens een permanente staatsdeelneming?
- 73 Ten aanzien van Thales wordt ook weer een nieuw criterium ingevoerd namelijk: behoud van nationale defensie industrie, de bescherming van gevoelige informatie en het behoud van technologische kennis. In hoeverre zijn dit criteria voor een staatsdeelneming? En waar ligt dan de grens?
- 74 Wat is het verschil tussen NS en KLM, afgezien van de landingsrechten?
- 75 Door het staatsaandeelhouderschap zijn BNG en NWB in staat om hun financiering relatief goedkoop aan te bieden. Dat kan toch geen reden zijn om als Nederlandse Staat aandelen te houden? Zo ja, waarom wel? En waar ligt dan de grens?
- 76 FMO heeft een expliciete garantie voor de activiteiten. Waarom is het dan nog nodig dat de Nederlandse Staat aandeelhouder is? En als de Nederlandse Staat aandeelhouder blijft, waarom kan de garantie dan niet komen te vervallen?
- 77 Waarom is het 100% belang in Ultra Centrifuge Nederland BV niet als een strategisch belang aangemerkt?
- 78 Holland Casino en SENS kunnen worden geprivatiseerd. Dit is ook een afspraak uit het regeerakkoord. Wanneer kan hierover het besluit vallen? En wat is daar nog voor nodig en wanneer kunnen die zaken geregeld zijn?
- 79 Kan deze lijst met staatsdeelnemingen ook op dezelfde wijze aangevuld worden met de beleidsdeelnemingen? Zo nee, waarom niet?
- 80 De structuur van het vennootschapsrecht legt aan een overheids-NV ernstige beperkingen op. Zijn er in Frankrijk speciale overheids-NV's? Zou iets dergelijks ook niet in Nederland wenselijk zijn? Of is er met het structuurregime en de verlichting daarop voldoende ruimte?
- 81 De staat heeft de rol van aandeelhouder, beleidsmaker en toezicht-houder. Daarnaast is de overheid de hoeder van de rijksbegroting. De staat velt in haar rol als aandeelhouder het oordeel over investeringsbeslissingen. Wordt het beleidsdepartement hier concreet bij betrokken? Zo ja, op welke momenten is dat in het proces?
- 82 Waar wordt in de regelgeving vastgelegd dat in het centrale model, zowel de lusten (dividend) als de lasten (geen dividend als gevolg van beleidskeuzes) bij het Ministerie van Financien liggen?
- 83 Er is onder meer voor het centrale model gekozen omdat hierdoor meer specifieke kennis opgebouwd en vastgehouden wordt, waardoor bespaard kan worden op de kosten voor externe adviseurs en projectleiders. Hoeveel ambtenaren heeft het Ministerie van Financiën werkzaam per staatsdeelneming die ook de specifieke kennis van het beleidsterrein hebben en op die manier investeringsvoorstellen en andere belangrijke besluiten kunnen beoordelen?

- Nr Vraag
- 84 Waarom is er gelet op de beschrijving van de beleidsdeelneming gekozen voor een private vorm als NV of BV? In hoeverre is een sterke beleidsmatige verwevenheid wenselijk tussen departement en beleidsdeelneming? In hoeverre komt er aan die sterke beleidsmatige verwevenheid niet juist nooit een eind door de positionering van een beleidsdeelneming onder het vakdepartement?
- 85 Waarom zijn de huidige beleidsdeelnemingen ingericht als vennootschap, terwijl volgens het IBO Staatsdeelnemingen de inrichting als vennootschap tegenwoordig minder voor de hand ligt?
- 86 Kunt u voor de beleidsdeelnemingen aangeven waarom dit vennootschappen zijn, en geen zbo's, agentschappen of uitvoerende dienst?
- 87 De staat in zijn hoedanigheid van aandeelhouder zal, voor zover nodig, een staatsdeelneming disciplineren om te handelen in lijn met de publieke belangen. Welke mogelijkheden heeft de aandeelhouder daarvoor?
- 88 Op welke momenten kan het beleidsdepartement in het centrale model haar invloed uitoefenen? Om hoeveel momenten gaat dit doorgaans? Heeft het Ministerie van Financiën als beherend departement de uiteindelijke doorslaggevende beslissingsbevoegdheid?
- 89 Er wordt een normrendement bepaald voor iedere staatsdeelneming. Ieder investeringsproject wordt daaraan getoetst. Over welke investeringsbeslissingen gaat het dan qua omvang?
- 90 Hier wordt gesproken over het normrendement en het eventueel neerleggen van de kosten bij het beleidsdepartement. De inschrijving op de concessie Fyra was destijds een bedrijfsbeslissing van NS. Nu dit echter een mogelijk nadeel oplevert in het rendement, wordt de financiële bal neergelegd bij het Ministerie van I&M terwijl het geen beleidsbeslissing is geweest. Waarom is dit gebeurd? En in hoeverre is dat een wijziging ten opzichte van het oude staatsdeelnemingenbeleid, want die lijn gold destijds toch ook al?
- 91 In sommige gevallen kan sprake zijn van beleidsvoorstellen die nopen tot grote investeringen van staatsdeelnemingen waardoor het gehanteerde normrendement niet kan worden gerealiseerd. Zijn er concrete voorbeelden beschikbaar waar de staat in het verleden afweek van het gehanteerde normrendement? Heeft dit gevolgen gehad voor de lasten van burgers?
- 92 Wordt er over specifieke compensatie door het betrokken beleidsdepartement voor een lager rendement dan het normrendement vanwege beleidsbeslissingen alleen ex ante besloten, of komt een ex post dividendtegenvaller ook voor rekening van het betrokken beleidsdepartement?
- 93 Leidt de nota Staatsdeelnemingen tot een aanpassing van de begrotingsregels?
- 94 Op welke wijze wordt de Tweede Kamer betrokken bij het vaststellen van het normrendement?
- 95 Op welke wijze kan het kabinet vaststellen of het rendement van een staatsdeelneming zal dalen/gedaald is vanwege beleidsbeslissingen of vanwege andere factoren?
- 96 Waarom wordt de lijn dat de Algemene Rekenkamer onderzoek mag doen bij beleidsdeelnemingen en staatsdeelnemingen niet gewijzigd? In hoeverre is het logisch dat de Algemene Rekenkamer onderzoek doet bij een bedrijf?

- Nr Vraag
- 97 Ziet het kabinet aanleiding om in het wetsvoorstel voor de modernisering van de Comptabiliteitswet wijzigingen voor te stellen ten aanzien van het beheer van en de controle op staatsdeelnemingen?
- 98 Er worden vier criteria genoemd om een nieuwe staatsdeelneming aan te gaan. Moet al deze criteria tegelijkertijd gelden? En waarom wordt marktfalen niet als een criterium opgenomen?
- 99 Heeft het kabinet plannen om nieuwe staatsdeelnemingen aan te gaan? Zo ja, welke?
- 100 Waarom behoeft de huidige standaard en drempels voor investeringsbeslissingen aanscherping? En waarom moet er gedifferentieerd worden tussen binnenlandse en buitenlandse investeringen?
- 101 Er wordt aangegeven dat de huidige standaard aanscherping behoeft ten aanzien van de drempels waarboven een investeringsbeslissing moet worden voorgelegd aan de aandeelhouder. Nu is deze drempel bij sommige deelnemingen te hoog of is er niet gedifferentieerd tussen binnen- en buitenlandse investeringen. Zijn er concrete voorbeelden van belangrijke investeringsvoorstellen waarbij de staat niet betrokken was door de hoogte van de drempel, maar achteraf wel betrokken had willen zijn? Kan worden aangegeven om welke investeringsvoorstellen dit is gegaan?
- 102 De governance structuur legt beperkingen op aan de overheid. Zou een stichting administratiekantoor en certificering hier niet een goede rol kunnen spelen om tot een vereenvoudiging te komen?
- 103 Waarom is de relatie tussen de aandeelhouder en de deelneming anders bij staatsdeelnemingen dan bij beursgenoteerde ondernemingen, zoals die hier wordt vermeld?
- 104 Hier wordt gesproken over het vroegtijdig betrekken van de aandeelhouder bij de strategie, maar is het omgekeerde dan ook niet waar dat het bedrijf vroegtijdig wordt betrokken bij het beleid? En in hoeverre is dat wel wenselijk want de Tweede Kamer bepaalt het beleid niet het bedrijf?
- 105 Hoe bewerkstelligt de aandeelhouder dat de ondernemingsstrategie aan het einde van de rit de publieke belangen dient? Welke instrumenten heeft een AVA daar concreet toe?
- 106 In box 5 staan de contactmomenten tussen aandeelhouder, Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen beschreven. Hier staat ook dat naast de vaste overleggen er veel meer contactmomenten met de raad van bestuur of raad van commissarissen van deelnemingen zijn, al naar gelang de situatie dat vereist. Hoe ziet de Minister deze contacten concreet voor zich? Wat is de afweging van de staat om buiten de officiële momenten contact te zoeken zonder al te veel te interveniëren in de werkzaamheden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen?
- 107 In sommige gevallen kan een strategie nopen tot het aantrekken van extra eigen vermogen van de aandeelhouder(s). Heeft de staat de afgelopen jaren als aandeelhouder extra moeten investeren in staatsdeelnemingen in het belang van de strategie? Hoe verhoudt zich dit tot de dividenden die zij daarvoor teruggekregen heeft?

- Nr Vraag
- 108 Als gekeken wordt naar de criteria voor andere activiteiten dan de publieke taak, kan een bedrijf alle andere activiteiten gaan doen. Dat is nu in de praktijk ook al zo met NS die HTM en Qbuzz heeft in een gewone commerciële markt, maar ook horeca activiteiten zoals Julia's (als branchevreemde activiteit). In hoeverre vindt de Minister dit soort activiteiten passen onder de criteria? Moet aan alle criteria tegelijkertijd worden voldaan? In hoeverre mag er sprake zijn van marktverstoring? In hoeverre mag er sprake zijn van marktverstoring en oneerlijke concurrentie? En in hoeverre oneerlijke concurrentie (dit wordt op pagina 50 niet genoemd)? In hoeverre zijn branchevreemde activiteiten toegestaan? Mogen branchevreemde activiteiten alleen als ze uit het verleden stammen, of mogen er ook nieuw branchevreemde activiteiten worden opgestart? In hoeverre mag er sprake zijn van marktverstoring en oneerlijke concurrentie?
- 109 Wanneer heeft een buitenlandse activiteit een positief effect op de Nederlandse publieke belangen die de deelneming dient, als het niet om direct aaneengesloten activiteiten gaat? Mag NS actief worden in Oostenrijk? In Turkije? In Korea? Wat zijn de criteria die daarvoor gelden?
- 110 Welke definitie wordt gehanteerd voor «aantoonbaar publiek belang» voor buitenlandse activiteiten? Wanneer is sprake van «aantoonbaarheid»? Op welke wijze worden zowel de kosten als de baten van deze buitenlandse activiteiten gewogen?
- 111 Kan een overzicht worden gegeven van alle staatsdeelnemingen met buitenlandse activiteiten? Kan van elk van deze staatsdeelnemingen een analyse worden gegeven wat daarbij het «aantoonbare publieke belang is» voor Nederland? Kan de kwantitatieve afweging van de maatschappelijke kosten en de baten die hierbij is gehanteerd, worden gedeeld? Indien dergelijke afwegingen niet is gemaakt, hoe is de afweging dan tot stand gekomen?
- 112 In de nota wordt op pagina 28 het voorbeeld van Schiphol genoemd waarbij het publieke belang zou liggen op het terrein van congestie, huizenprijzen, milieu, et cetera. Schiphol onderneemt als staatsdeelneming ook activiteiten in het buitenland. Wat is het «aantoonbare» Nederlandse publieke belang in termen van congestie, huizenprijzen, milieu et cetera van deze activiteiten van Schiphol op andere continenten?
- 113 Voor de toetsing van de onderdelen in de strategie van staatsdeelnemingen buiten de Nederlandse landsgrenzen gelden aanvullende voorwaarden. De relatieve onbekendheid van de staatsdeelneming met het buitenland wordt gereflecteerd in het risico van de investering en daarmee het normrendement en er worden adequate risicobeheersingsmaatregelen toegepast. Wat zijn deze maatregelen concreet?
- 114 Kunt u toelichten wat het bijdraagt aan Nederlandse publieke belangen dat de NS broodjeszaken uitbaat op Belgische stations?
- 115 Is het kabinet voornemens om de huidige buitenlandse en branchevreemde activiteiten van staatsdeelnemingen te toetsen aan de gestelde voorwaarden? Gaat het kabinet buitenlandse en branchevreemde activiteiten die niet aan deze voorwaarden voldoen afstoten?
- 116 Wanneer wordt de Kamer geïnformeerd over de gekwantificeerde risico's van investeringen in het buitenland door staatsdeelnemingen, zoals verzocht in de motie-Koolmees (28 165, nr. 154)
- 117 Wat weegt zwaarder het normrendement of het publieke belang? In hoeverre mag er sprake zijn van marktverstoring en oneerlijke concurrentie?

- Nr Vraag
- 118 Gegeven het belang van financieel waardebehoud wil het kabinet haar rol als aandeelhouder aanscherpen door vanaf 2014 te gaan werken met een specifieke rendementsdoelstelling per deelname. Kan inzicht gegeven worden op basis van welke factoren de rendementsdoelstelling wordt bepaald?
- 119 Heeft de staat als aandeelhouder niet een dubbele pet bij het beoordelen of er sprake is van marktverstoring door een staatsdeelname? Waarom wordt deze rol niet toebedeeld aan de Autoriteit Consument en Markt?
- 120 Worden de normrendementen van de staatsdeelnemingen opgenomen in begroting IX?
- 121 Het gedeelte van de winst dat een deelneming niet uitkeert als dividend, wordt in de onderneming gehouden en aan de reserves toegevoegd behorend tot het eigen vermogen. In normale bedrijven wordt dit ook (deels) weer geïnvesteerd in de onderneming om de onderneming ook in de toekomst goed te kunnen laten ondernemen. Hoe zit dat bij staatsdeelnemingen? In hoeverre mag er sprake zijn van marktverstoring en oneerlijke concurrentie?
- 122 Een aparte categorie vormen staatsdeelnemingen die een monopolie zijn en waarvan de tarieven die bij klanten in rekening gebracht mogen worden door de Autoriteit Consument en Markt (ACM) worden gereguleerd. Het rendement wat deze deelnemingen op hun gereguleerde activiteiten mogen maken wordt door de ACM vastgesteld. De ACM functioneert in het belang van de consument. Hoe strookt dit met lange termijn investeringen in het belang van de continuïteit die latenverzwaring voor de burger kunnen betekenen?
- 123 Wat wordt, per deelneming, vanaf 2014 het normrendement?
- 124 Vanaf 2014 zal worden gewerkt met een aparte dividendnorm van per deelneming. Wat is het concrete afwegingskader voor deze norm en hoeveel kan deze afwijken van de huidige 40% norm?
- 125 Kan de Minister meer duidelijkheid geven over welke investeringen en drempels er nu straks gehanteerd gaan worden? Moet niet worden voorkomen dat de aandeelhouder en dus de Minister op de stoel van het bestuur of de RvC gaat zitten, zeker omdat ook aangegeven wordt dat de drempel relatief laag vastgesteld gaat worden? Wat is dan nog het verschil met bijvoorbeeld een agentschap?
- 126 Een tijdige betrokkenheid van de aandeelhouder is in het belang van de onderneming omdat op die manier bijvoorbeeld wordt voorkomen dat de onderneming teveel tijd en geld stopt in plannen die bij voorbaat niet op steun kunnen regelen. Is het hiervoor nodig dat de aandeelhouder al vroeg betrokken wordt, of hoort dit bij de toezichthoudende taak van de raad van commissarissen?
- 127 Bij belangrijke beslissingen/investeringen wordt statutair een toestemming vereist van de aandeelhouder. Momenteel zijn er criteria die aanknopen bij absolute bedragen en criteria die aan sluiten bij procentuele verhoudingen. Is er een duidelijke lijn te trekken?
- 128 In de media heeft de Minister de overname in Duitsland van Gasunie en het Fyra-debacle van NS genoemd als redenen waarom er meer grip moet zijn op de investeringen van bedrijven. Maar is het niet juist zo dat bij het voorbeeld Gasunie het Ministerie van Financiën, maar ook bij het Fyra-debacle, een nadrukkelijke rol heeft vervuld en dat dit dus zeker geen recept voor succes is?
- 129 Moeten al de genoemde criteria in box 6 tegelijkertijd gelden?

- Nr Vraag
- 130 Eens strategische rationale waaronder investering is gerechtvaardigd is wanneer de investering aantrekkelijker is van alternatieve investeringen of niet investeren. Dit punt heeft opheldering nodig; in hoeverre accepteert de staat in zo'n geval bepaalde risico's?
- 131 In box 6 wordt gesproken van een «acceptabele» onderbouwing van de discontovoet, een «acceptabele» berekening, een «acceptabele» risicoanalyse enzovoorts. Wat is de waarde van de term acceptabel?
- 132 Welke extra bevoegdheden eigent de Minister zichzelf met het benoemingenbeleid toe in vergelijking met een normale aandeelhouder? Waarom hier een aparte paragraaf over opgenomen? Hoe vaak waren er in de afgelopen tijd problemen die hadden kunnen worden voorkomen? Voor welk probleem is dit een oplossing?
- 133 In hoeverre gelden alle zaken rondom beloningsbeleid, benoemingenbeleid, etc. ook voor beleidsdeelnemingen?
- 134 De Minister wil de variabele beloning bij staatsdeelnemingen maximaleren op 20%. Voor welk probleem is dit een oplossing? In hoeverre kan je een dergelijk algemene maatregel uitvaardigen als de staatsdeelnemingen in volstrekt verschillende branches actief zijn? Waarom is daar niet naar gekeken? Welke gevolgen heeft een dergelijk generiek beloningsbeleid voor de concurrentiepositie van de verschillende staatsdeelnemingen? Waarom is er niet voor gekozen om niet de bonussen te maximaleren, maar de prikkel waaraan de bonussen is gekoppeld te sturen?
- 135 Waarom kiest het kabinet voor het maximaleren van de variabele beloning op 20%?
- 136 Kunt u een overzicht geven van de huidige maximale variabele beloningen en de in de afgelopen vijf jaar werkelijk uitgekeerde variabele beloningen als percentage van de vaste salarissen?
- 137 Klopt het dat het, door de conversie van variabele beloning naar vaste beloning, mogelijk is dat een bestuurder van een slecht presterende staatsdeelneming er qua salaris op vooruit gaat?
- 138 Acht de Minister een beloning boven de balkenendenorm acceptabel als de staatsdeelneming structureel exploitatiebijdragen nodig heeft? Is er dan niet een oplossing te verkiezen boven een staatsdeelneming? Kunt u uw antwoord toelichten in het licht van de NS?
- 139 Hoe wordt omgegaan met bedrijven waar de staat niet een meerderheidsaandeel heeft als het gaat om de zaken genoemd in hoofdstuk 6?
- 140 Kan de Minister een volledige lijst geven met zaken die geregeld gaan worden als het gaat om de nieuwe standaarden op het gebied van arbeidsrecht? Wie bepaalt wat de nieuwe standaarden zijn?
- 141 Wat zijn de doelen waarop de variabele beloningen voor bestuurders zijn gebaseerd, zet de overheid zich hier ook in voor doelen die niet enkel financieel van aard zijn? Zoals bijvoorbeeld klanttevredenheid of maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering?
- 142 Om het variabele gedeelte van de totale beloning terug te brengen zal allereerst voor iedere deelneming die in het huidige beloningsbeleid opgenomen wordt op redelijkheid worden getoetst. Wat houdt deze redelijkheidstoets in?
- 143 Wat is de grondslag waarover de variabele beloning maximaal 20% mag zijn?
- 144 Betekent het omzetten van de variabele beloningen in een groter vast salaris, dat bestuurders van staatsdeelnemingen gemiddeld even veel blijven verdienen, maar dat zij vooraf zekerder zijn van een hoger salaris, ongeacht hun prestatie?

- Nr Vraag
- 145 De vertrekvergoeding wordt bepaald door de raad van commissarissen. Kan de aandeelhouder op dit besluit geen enkele invloed uitoefenen?
- 146 Wat zijn de gevolgen voor een verruiming van het staatsaandeelhouderschap voor de ruimte waarin de raad van commissarissen zich als toezichthouder ingesteld door de aandeelhouder zich beweegt?
- 147 Waarom stelt u alleen een kwantitatieve norm voor de variabele beloning, en geen kwalitatieve normen?
- 148 In hoeverre gaat het beloningsbeleid en het beoordelingskader voor vergoeding commissarissen en nog voor zorgen dat de bedrijven de goede mensen kunnen aantrekken?
- 149 Wordt er streng toegezien op het maximum aantal commissariaten dat de commissieleden van de staatsdeelnemingen hebben? Ziet de overheid hier een voorbeeldrol met commissieleden die maximaal in vijf commissariaten plaatsnemen?
Geldt dit ook voor de regel dat 30% van raad van commissarissen uit vrouwen of mannen moet bestaan? In hoeverre is dit streefcijfer al gerealiseerd bij de diverse staatsdeelnemingen?
- 150 Vindt bij afweging of een deelname (volledig) wordt afgestoten ook een vergelijking plaats hoe andere EU-lidstaten het publieke belang hebben geborgd?
- 151 Wordt binnen het afwegingskader van afstoting ook expliciet nagegaan wat het risico is dat bepaalde soort «kennis»(bijvoorbeeld kennis die toegepast kan worden voor de ontwikkeling van wapentechnologie) in geval van afstoting in verkeerde handen kan komen?
- 152 Wordt binnen afstoting van een staatsdeelneming afgewogen of het hier ook een specifiek regionaal/lokaal belang kan dienen? Wordt dan eventueel overwogen om de deelname af te stoten aan een regionale/lokale overheid?
- 153 Kunt u een planning geven van de evaluaties van staatsdeelnemingen?